

Ammatillisista perustutkinnoista työelämään – Arviointi työllistymisen tukemisesta sekä urasuunnittelu- ja työelämävalmiuksista

Jani Goman, Raisa Hievanen, Mari Huhtanen, Peer Haataja, Jukka Mäntymaa, Riina Nousiainen, Heta Rintala, Pekka Tauriainen

Julkaisut | 3:2026

suomi

ISBN 978-952-206-871-2

ISSN 2342-4184

Tiivistelmä

5.5.2026

ARVIOINTIRAPORTTI

AMMATILLINEN KOULUTUS

AMMATILLINEN KOULUTUS, AMMATILLISET PERUSTUTKINNOT, TYÖLLISTYMINEN, ENNAKOINTI, KOULUTUSTARJONTA, URA-SUUNNITTELU, OHJAUS

Arvioinnissa tuotettiin tietoa ammatillisesta koulutuksesta työllistymisen nykytilasta sekä siitä, miten työllistymistä voidaan tukea perustutkintokoulutuksessa. Lisäksi arvioinnissa tunnistettiin hyviä käytäntöjä kansallisesti ja kansainvälisesti. Arviointi toteutettiin vuosina 2024–2026. Ensimmäisessä vaiheessa tarkasteltiin työllistymisen nykytilaa laatimalla tilastokatsaus ammatillisen tutkinnon suorittaneiden työllistymisestä, työttömyydestä ja muusta sijoittumisesta eri vuosina. Katsauksen tulokset on raportoitu keväällä 2024 (Hievanen ym. 2024).

Arvioinnin toisessa vaiheessa tarkastelu kohdistui ammatillisiin perustutkintoihin sekä niihin tekijöihin ja käytäntöihin, joilla voidaan tukea ja edistää opiskelijoiden työelämään siirtymistä ja työllistymistä. Tätä vaihetta varten koottiin kansallinen arviointiryhmä sekä kansainvälinen asiantuntijapaneeli. Arviointiryhmä tarkasteli työelämän osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointia, koulutuksen työelämävastaavuutta sekä opiskelijoiden työelämävalmiuksien ja työllistymismahdollisuuksien tukemista. Arviointitietoa hankittiin koulutuksen järjestäjiltä, opetus- ja ohjaushenkilöstöltä, perustutkinnon suorittaneilta sekä työnantajilta. Kansainvälinen asiantuntijapaneeli puolestaan tarkasteli suomalaista ammatillista perustutkintokoulutusta kansainvälisessä viitekehyksessä ja nosti esiin muista maista esimerkkejä työllistymisen

edistämiseksi. Paneelin työn tulokset on julkaistu erillisessä raportissa (Jørgensen ym. 2026). Tässä raportissa esitellään kansallisen arviointiryhmän työhön perustuvat arviointitulokset, johtopäätökset ja kehittämissuosituksen.

Arviointitulosten mukaan koulutuksen järjestäjät toteuttavat työelämän **osaamistarpeiden ennakointia** eri tietolähteitä hyödyntäen, ja yhteistyö työelämän kanssa on monin paikoin tiivistä. Osalta järjestäjistä kuitenkin puuttuu vakiintunut toimintatapa hankkia tietoa paikallisten työnantajien osaamistarpeista. Kehittämistarpeita liittyy myös ennakkoinnin systemaattisuuteen, tiedon kokoamiseen ja analysointiin, työnjakoon ja vastuisiin sekä ennakoititiedon hyödyntämiseen koulutustarjonnan suunnittelussa, opetuksessa ja ohjauksessa.

Työnantajat arvioivat yhteistyön koulutuksen järjestäjien kanssa pääosin toimivaksi, mutta kehitettävää on koulutustarjonnan vastaavuudessa työnantajien tarpeisiin sekä ammatillisen koulutuksen suorittaneiden työntekijöiden saatavuudessa. Arvioinnin perusteella ennakointia tulee vahvistaa ja kytkeä nykyistä tiiviimmin koulutustarjonnan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Koulutustarjontaa tulee suunnata nykyistä paremmin työllistävälle toimialoille ja ammatteihin. Koulutuksen järjestäjien, työnantajien, työllisyyspalvelujen sekä muiden alueen toimijoiden tulee osallistua aktiivisesti alueellisiin vuoropuhelu- ja yhteistyörakenteisiin sekä kantaa yhdessä vastuuta siitä, että koulutustarjontaa ja palveluja suunnitellaan ja kohdennetaan alueen tarpeiden pohjalta. Kansallisella tasolla tulee varmistaa ennakkoinnin riittävä, ajantasainen ja helposti hyödynnettävä tietopohja sekä kehittää ennakointia tukemaan kansallisten ja alueellisten koulutus- ja osaamistarpeiden yhteensovittamista.

Arvioinnissa tarkasteltiin myös opiskelijoiden **työelämävalmiuksien ja työllistymismahdollisuuksien tukemista** sekä ohjauksen ja tuen toimivuutta. Tulosten mukaan enemmistöllä koulutuksen järjestäjistä on dokumentoitu toimintamalli opiskelijoiden urasuunnittelun ja työllistymisen tukemiseksi, mutta osalta se puuttuu. Työllistymistä edistävää ohjausta ja tukea on opiskelijoille saatavilla, mutta ohjauksen sisällöissä, ajoittumisessa ja käytännöissä on kehittämistarpeita. Uraohjauksen tulee muodostaa suunnitelmallinen kokonaisuus koko opintojen ajalle, ja eri toimijoiden vastuut sekä työnjako on määriteltävä nykyistä selkeämmin. Ohjauksen jatkumoa on vahvistettava valmistumisen nivelvaiheessa yhteistyössä työllisyyspalvelujen, Ohjaamojen ja muiden vastaavien tahojen kanssa. Jokaiselle opiskelijalle tulee varmistaa riittävä tuki työnhakuun ja työelämään siirtymiseen.

Opintojen aikainen verkostoituminen ja työelämäyhteydet edistävät työllistymistä. Monilta perustutkinto-opiskelijoilta puuttuu aiempi työkokemus ja työelämäkontaktit. Koulutuksen järjestäjien tulee tarjota opiskelijoille entistä enemmän mahdollisuuksia tutustua työelämään matalalla kynnyksellä jo opintojen alkuvaiheessa. Työelämässä oppiminen on opiskelijoille keskeinen ponnahduslauta työelämään, mutta soveltuvia koulutus- ja oppisopimuspaikkoja tarvitaan enemmän. Lisäksi oppisopimuksen toteutusmalleja tulee kehittää niin, että ne soveltuvat nykyistä useammin myös nuorille. Tämä edellyttää koulutuksen järjestäjien, työnantajien, työmarkkinajärjestöjen ja opetushallinnon tiivistä vuoropuhelua ja yhteistyötä nuorten oppisopimuskoulutuksen yleistymistä rajoittavien tekijöiden ratkaisemiseksi. Myös työnantajia tulee kannustaa hyödyntämään oppisopimusta entistä rohkeammin osana työvoiman rekrytointia ja kouluttamista.

Urasuunnitteluun ja työelämään siirtymiseen liittyvistä taidoista perustutkinnon suorittaneet kokivat oppineensa koulutuksen aikana parhaiten työelämän pelisääntöjen ja vaatimusten mukaan toimimista, omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä oman opiskelu- ja työkyvyn edistämistä. Kehitettävää on kuitenkin työmarkkina- ja ammattitiedon hankintaan, erilaisten työ- ja työllistymisvaihtoehtojen pohtimiseen, työelämän muutosten ymmärtämiseen sekä verkostoitumiseen liittyvissä taidoissa. Osa opiskelijoista tarvitsee vahvempaa ja tavoitteellisemmin kohdennettua tukea. Opiskelijoiden erilaiset tarpeet urasuunnittelu- ja työllistymistaitojen kehittämisessä tulee tunnistaa ja huomioida nykyistä paremmin. Taitojen vahvistamisessa on tärkeää hyödyntää oppilaitoksen oman osaamisen lisäksi yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Lisäksi perustutkintojen perusteita kehitettäessä tulee arvioida yhdessä eri toimijoiden kanssa, miten urasuunnittelu- ja työllistymisvalmiuksia voidaan vahvistaa tutkintojen perusteissa ja koulutuksessa.

Työnantajat arvioivat palkkaamiensa ammatillisesta perustutkinnosta vastavalmistuneiden nuorten **ammattillisen perusosaamisen** pääosin hyväksi tai kohtalaiseksi. **Yleiset työelämävalmiudet** arvioitiin jonkin verran ammatillista perusosaamista heikommiksi. Nuorten vahvuuksina pidettiin muun muassa uusien asioiden omaksumiskykyä, sosiaalisia taitoja ja kykyä ottaa vastaan palautetta. Kehitettävää nähtiin erityisesti ajanhallinnassa, työturvallisuudessa, paineensietokyvyssä, yrittäjyysvalmiuksissa sekä oma-aloitteisuudessa ja itsenäisessä työskentelyssä. Tutkinnon suorittaneet itse arvioivat ajanhallinnan, paineensietokyvyn ja yrittäjyysvalmiuksien kehittyneen koulutuksen aikana muita taitoja heikommin. Näiden taitojen kehittymistä tulee vahvistaa tavoitteellisesti ja johdonmukaisesti koko opintojen ajan sekä oppilaitoksessa että työpaikoilla tapahtuvassa oppimisessä ja ohjauksessa.

Ammatillisessa koulutuksessa ei ole toistaiseksi käytössä **kansallista laadullista uraseurantaa**. Rekisteritieto antaa yleiskuvan valmistuneiden sijoittumisesta, mutta ei tuota tietoa työllistymisen laadusta, osaamisen vastaavuudesta työelämän tarpeisiin tai tekijöistä, jotka vaikuttavat työelämään ja jatko-opintoihin siirtymiin. Arvioinnin perusteella ammatilliseen koulutukseen tarvitaan systemaattinen kansallinen uraseuranta täydentämään nykyistä tietopohjaa sekä tukemaan koulutuksen kehittämistä, päätöksentekoa ja valmistuneiden työllistymisen edistämistä.